C/2025/3472

16.7.2025.

Rezolucija o prioritetima Europskog odbora regija za razdoblje 2025. – 2030.

(C/2025/3472)

EUROPSKI ODBOR REGIJA (OR)

UZIMAJUĆI U OBZIR

— Strateški program Europskog vijeća za razdoblje 2024. – 2029.;

— političke smjernice Europske komisije za razdoblje 2024. – 2029.;

— sporazume o suradnji Europskog odbora regija s Europskim parlamentom i Europskom komisijom;

smatra da su njegovi ključni prioriteti za mandatno razdoblje 2025. – 2030. kohezija (#Cohesion), otpornost (#Resilience) i blizina (#Proximity).

I. *#Cohesion (kohezija)*

OR naglašava sljedeće:

1. ekonomska, socijalna i teritorijalna kohezija ključni su ciljevi Europske unije, a uključenost lokalnih i regionalnih vlasti izuzetno je bitna za njihovo postizanje putem višerazinskog upravljanja, kako navodi i Savez za koheziju;

Konkurentnost

2. lokalne i regionalne vlasti ključni su pokretači konkurentnosti zahvaljujući svojoj bliskoj povezanosti s građanima, gospodarskim akterima, akademskom zajednicom i drugim dionicima. One provode strateški program EU-a na terenu, podupiru inovacijske ekosustave kroz ulaganja i javnu nabavu, pružaju kvalitetne javne usluge kojima potiču regionalni razvoj i omogućuju provedbu lokalizirane industrijske politike radi ostvarivanja dekarbonizacije, konkurentnosti i otvaranja visokokvalitetnih radnih mjesta;

3. snažno podupire odvažni, lokalizirani i teritorijalno uključiv 10. okvirni program i europski istraživački prostor (EIP) s pojačanom potporom lokalnim i regionalnim inovacijskim ekosustavima, poboljšanom sinergijom između kohezije i financiranja istraživanja i inovacija te potpunim priznavanjem lokalnih i regionalnih vlasti kao pokretača gospodarstva utemeljenog na znanju;

4. naglašava važnost osnaživanja mladih uz pomoć obrazovanja i njihova osposobljavanja vještinama potrebnima za uspjeh na budućem tržištu rada, kao i važnost rješavanja problema nedostatka radne snage; i zakonite migracije mogu biti bitan pokretač rasta, obogaćivati lokalna gospodarstva i povećati regionalnu konkurentnost;

5. za europsku konkurentnost potrebne su dobro razvijena teritorijalna dimenzija i poboljšane strukture višerazinskog upravljanja za koordinaciju industrijske politike jer bez konkurentnih regija ne može biti ni konkurentnosti;

6. dovršetak jedinstvenog tržišta, uključujući slobodno kretanje usluga, uniju tržišta kapitala i jačanje ulaganja, ključni je element za osiguravanje dugoročne konkurentnosti Europe. Za snažno, inovativno i otporno jedinstveno tržište potrebna je snažna kohezijska politika u kojoj je konkurentnost važna komponenta;

7. povećanje konkurentnosti europskog gospodarstva iziskuje nove napore u postizanju aktivne supsidijarnosti uz konstruktivnu suradnju na svim razinama i na temelju iskustava gradova i regija, koji provode većinu zakonodavstva EU-a uz istodobno poštovanje njegovih gospodarskih, socijalnih i ekoloških standarda i osiguravanje regulatorne stabilnosti;

8. mala i srednja poduzeća (MSP) okosnica su lokalnih zajednica; ona organiziraju osposobljavanje, osiguravaju zapošljavanje i pružaju osnovne proizvode i usluge, a istovremeno potiču otpornost i diversifikaciju;

9. uz pomoć lokaliziranih politika, pojednostavljenja, smanjenja administrativnog opterećenja i ulaganja u vještine i inovacije, u regijama EU-a promicat će se konkurentno okruženje koje pogoduje MSP-ovima;

Proračun EU-a

10. želimo li da proračun EU-a ima funkciju ključnog investicijskog instrumenta i da djeluje kao stabilizator za poduzimanje koraka u pogledu novih prioriteta EU-a u zahtjevnom geopolitičkom kontekstu obilježenom sve većim ekonomskim nejednakostima i klimatskom krizom koja je u sve većem zamahu, on mora dugoročno omogućiti donošenje smislenih lokaliziranih politika;

11. Europska unija mora raspolagati dostatnim financijskim sredstvima kako vrlo bitni novi ciljevi ne bi ugrozili dugogodišnje prioritete i ciljeve Ugovora;

12. djelotvoran višegodišnji financijski okvir (VFO) za razdoblje nakon 2027. mora se osmisliti u koordinaciji s lokalnim i regionalnim vlastima kao strateškim partnerima zbog njihovog jedinstvenog uvida u lokalne potrebe za ulaganjima. Načelo partnerstva i višerazinsko upravljanje stoga su bitni za povećanje konkurentnosti, uključivosti, sigurnosti, otpornosti i održivosti EU-a. Treba odbaciti svaku centralizaciju izrade ili provedbe višegodišnjih programa;

13. fiskalna decentralizacija i dalje je ključna za ostvarivanje učinkovitih javnih usluga, promicanje konkurentnosti i osnaživanje građana i građanki;

14. kako bi se odgovorilo na temeljne nove izazove s kojima se Europska unija suočava, dio šire rasprave o financiranju njezinog dugoročnog proračuna trebala bi biti nova vlastita sredstva i poticaji za privlačenje privatnog kapitala u EU;

Pravedna tranzicija

15. s obzirom na različite polazišne točke i jake strane regija EU-a, kao i njihovu asimetričnu vulnerabilnost, za upravljanje socioekonomskim učincima trostruke tranzicije (zelena, digitalna i demografska) od presudne je važnosti sveobuhvatna i holistička strategija u kojoj bi se koristio ciljani lokalizirani pristup. Potpora pravednoj tranziciji u okviru kohezijske politike mora ostati čvrsta jer se njome može ostvariti potencijal i pozitivna dinamika održivog razvoja;

Održivo i priuštivo stanovanje

16. svi imaju pravo na pristojan i priuštiv stambeni prostor. Brojni građani i građanke EU-a imaju poteškoća s pristupom tržištu nekretnina i tržištu najma nekretnina, što utječe na koheziju, kvalitetu života i urbanističko planiranje u EU-u, kao i na pristupačnost i sigurnost naših gradova. Treba hitno poduzeti korake da se riješi teška stambena kriza koja vlada u mnogim dijelovima EU-a i do 2030. iskorijeniti beskućništvo.

II. ***#Resilience (otpornost)***

OR naglašava sljedeće:

17. otpornost u širem smislu riječi podrazumijeva sposobnost reagiranja na prirodne katastrofe i katastrofe uzrokovane ljudskim djelovanjem, kao i na sigurnosne prijetnje i gospodarsku i političku nestabilnost u EU-u i svijetu. Postizanje otpornosti ovisi o bliskoj suradnji na svim razinama upravljanja i mora uključivati jačanje sposobnosti EU-a i lokalnih i regionalnih vlasti da odgovarajućim instrumentima i financijskim sredstvima reagiraju na razne vrste kriza;

Prekogranična suradnja

18. smatra da europska teritorijalna suradnja kao ogledni primjer europske dodane vrijednosti ima ključnu ulogu i da je u sljedećem VFO-u treba prepoznati kao prioritet i ojačati;

Klimatske promjene

19. sve veća izloženost gradova i regija EU-a posljedicama klimatskih promjena i kontinuiranom uništavanju okoliša izaziva ozbiljnu zabrinutost, zbog čega se treba više usmjeriti na prevenciju i prilagodbu i za to osigurati financijska sredstva. Cilj klimatske neutralnosti EU-a do 2050. treba se ostvariti posredstvom pravno obvezujućeg cilja smanjenja CO_2 za 90 % do 2040. i poduzimanjem ambicioznih i realističnih napora, kako je navedeno u okviru zelenog plana;

20. treba hitno ojačati strukturne i financijske kapacitete lokalnih i regionalnih vlasti kako bi one, s jedne strane, ostvarivale sinergiju između djelovanja u području klime i očuvanja bioraznolikosti, uz istodobno jačanje istraživanja i inovacija, i s druge, ublažavale klimatske promjene i prilagođavale im se, uz istodobno upravljanje rizicima i poboljšanje svoje pripravnosti na klimatske katastrofe;

Otpornost vodoopskrbe

21. otpornost vodoopskrbe kao jedan od glavnih globalnih izazova izuzetno je bitna za konkurentnost EU-a i ključna za prilagodbu klimatskim promjenama, zaštitu bioraznolikosti, smanjenje onečišćenja, sigurnost opskrbe hranom, kružno gospodarstvo i javno zdravlje. Stoga to pitanje mora biti uključeno u sve druge relevantne politike EU-a;

22. na lokalnoj i regionalnoj razini moraju se osmisliti i provesti integrirane strategije upravljanja vodama, u kojima se koriste prirodna inovativna rješenja;

Čista, sigurna i cjenovno pristupačna energija

23. učinkovita, ekonomski održiva, čista i pravedna energetska tranzicija na lokalnoj razini ključna je za smanjenje strateških ovisnosti i kombiniranje okolišnih ciljeva i konkurentnosti;

24. u sve složenijoj geopolitičkoj situaciji od ključne je važnosti promicati mikroproizvodnju energije, decentralizirane energetske sustave i sustave obnovljive energije;

25. dovršetak europske energetske unije, s potpuno integriranim i povezanim tržištem u EU-u u čijem je središtu sustav upravljanja koji dobro funkcionira, bit će od presudne važnosti za poboljšanje energetske sigurnosti EU-a i za to da se izbjegne da cijene energije postanu veliko ograničenje za industriju EU-a i opterećenje za građane;

26. lokalne i regionalne vlasti imaju ključnu ulogu u ostvarivanju održive i socijalno pravedne energetske tranzicije, odnosno osiguravanju konkurentnosti lokalnih poduzeća i borbi protiv energetskog siromaštva, ali da bi povećale energetsku učinkovitost i lokalnu proizvodnju energije, one se moraju oslanjati na odgovarajuća financijska sredstva, uključujući sredstva koja im se izravno dodjeljuju;

Zdravlje

27. zdravo stanovništvo i snažan, svima dostupan i inovativan zdravstveni sektor važni su čimbenici društvene otpornosti EU-a i središnji stup strateške autonomije EU-a;

28. EU pri izgradnji i provedbi europske zdravstvene unije zajedno sa svojim državama članicama, regijama, gradovima i ruralnim područjima mora rješavati probleme kao što su smanjenje radne snage u zdravstvu, problemi u opskrbi kritičnim lijekovima, izrazita vulnerabilnost zdravstvene infrastrukture na kibernetičke napade, opstojnost zdravstvenih nejednakosti i sve veći broj kroničnih bolesti i problema s mentalnim zdravljem u vrijeme nestabilnosti i kriza;

Poljoprivreda

29. snažna zajednička poljoprivredna politika (ZPP) bit će izuzetno bitna za povećanje otpornosti, održivosti, konkurentnosti, neovisnosti i sigurnosti opskrbe hranom u EU-u, kao i za zaštitu poljoprivrednika, a javna sredstva moraju se usmjeriti na okolišno održive poljoprivredne prakse;

30. ruralni razvoj također mora biti jedan od osnovnih elemenata ZPP-a jer se njime podupiru dinamična ruralna područja sa snažnim javnim službama i infrastrukturom i rješavaju demografski i gospodarski problemi;

31. regije moraju imati istaknutu ulogu u upravljanju budućim strateškim planovima kako bi osigurale da se vodi računa o teritorijalnim i sektorskim posebnostima i da ZPP bude usmjeren na podupiranje održive proizvodnje hrane prilagođene lokalnim uvjetima, kao i na generacijsku obnovu i očuvanje poljoprivredno-prehrambenog sektora kao strateškog dobra;

Sigurnost

32. Europljani i Europska unija suočavaju se s višedimenzionalnim prijetnjama koje se mijenjaju, a odgovaranje na te izazove mora postati zajednička i kolektivna odgovornost, kako je istaknuto u Niinistöovom izvješću. Potrebno je učiniti više da se osiguraju pripravnost i obrambene sposobnosti Europe. Nepokolebljiva potpora OR-a ukrajinskim gradovima i regijama, izražena u okviru Saveza za obnovu Ukrajine, ujedno je i ulaganje u otpornost gradova i regija EU-a jer nam omogućuje da učimo iz iskustava ukrajinskih partnera;

33. pripravnost na krize, bile one povezane s geopolitičkim napetostima ili prirodnim katastrofama, izuzetno je bitna, a lokalna i regionalna perspektiva mora se u potpunosti odražavati u politikama EU-a kako bi te politike mogle biti djelotvorne na terenu. Od presudne je važnosti aktivno sudjelovanje gradova i regija, konkretno u jačanju obrambene industrije, zaštiti javnih prostora i kritične infrastrukture i izgradnji otpornosti i kibernetičke sigurnosti kroz pristup koji obuhvaća cijelo društvo;

III. ***#Proximity (blizina)***

OR ističe sljedeće:

34. lokalne i regionalne vlasti u jedinstvenom su položaju da odgovore na potrebe građana i građanki koje se mijenjaju. Jačanje kapaciteta lokalnih vlasti izuzetno je bitno za održavanje kohezije, razvoj uključivih zajednica i jačanje povjerenja građana i građanki u javne institucije;

Demografske promjene

35. demografske promjene, koje obuhvaćaju starenje stanovništva i probleme kao što su odljev mozgova, napuštanje zemljišta i dezertifikacija, sve veći omjer ovisnosti, regije koje padaju u zamku nedovoljnog razvoja talenata i smanjenje stanovništva općenito, dovode do velikih nejednakosti među područjima i zajednicama, što narušava koheziju. Kohezijska politika i dalje ima glavnu ulogu u rješavanju i ublažavanju problema demografskih promjena, kao i u stvaranju prilika za stanovništvo slabije razvijenih regija i regija u nepovoljnom položaju. Naglasak koji se u okviru kohezijske politike stavlja na demografske izazove trebao bi obuhvaćati promicanje politika koje pogoduju obiteljima i međugeneracijske pravednosti, kao i osmišljavanje pametnih i održivih načina razvoja za regije čije se stanovništvo smanjuje. To podrazumijeva promicanje povoljnog poslovnog okruženja koje može osigurati radna mjesta, kao i pružanje visokokvalitetnih javnih usluga i infrastrukture kako bi se osobama koje to žele olakšao ostanak u njihovim regijama i gradovima ili povratak u njih;

Lokalna demokracija

36. treba ojačati kapacitete lokalnih i regionalnih vlasti za svladavanje sustavnih prijetnji demokraciji;

37. premošćivanje jaza između institucija i građana, kao i zaštita temeljnih prava i vladavine prava, ključna su pitanja kojima se treba baviti na svim razinama upravljanja;

38. jednako je važno poticati sudjelovanje građana i građanki, osobito mladih, i osigurati da u postupcima donošenja odluka svoje stavove mogu iznositi sve generacije. To je izuzetno bitno za izgradnju pravednog, transparentnog i odgovornog sustava upravljanja;

39. zahvaljujući svojim članovima i članicama, kao i mrežama i inicijativama kao što su Europska mreža lokalno izabranih političara i političarki, Program za mlade izabrane političare i političarke i Europski tjedan regija i gradova, OR raspolaže jedinstvenim instrumentima za približavanje Europe građanima i građankama i za prenošenje njihovih stavova na razinu EU-a;

40. i dalje je nužno štititi lokalnu demokraciju, kako unutar granica EU-a tako i u zemljama proširenja i zemljama u južnom i istočnom susjedstvu;

Rodna ravnopravnost

41. doprinošenje sljedećoj strategiji EU-a za rodnu ravnopravnost i pretvaranje plana EU-a za prava žena u konkretne rezultate na terenu bit će međusektorski prioritet OR-a u razdoblju 2025. – 2030.; OR će aktivno podupirati lokalne i regionalne vlasti kao strateške partnere u ostvarivanju cilja jednakih plaća za jednaki rad i u postizanju ekonomskog osnaživanja, jednakog pristupa kvalitetnim zdravstvenim uslugama, pristupačne skrbi o djeci, ravnoteže između poslovnog i privatnog života i jednakih mogućnosti zapošljavanja. OR također podržava uključivanje rodne ravnopravnosti u sve politike EU-a, od osmišljavanja do provedbe, u bliskoj suradnji sa svim razinama upravljanja; to podrazumijeva predanost intersekcionalnosti, a pogotovo uključivanju žena iz marginaliziranih i ranjivih skupina, uključujući LGBTIQ+ osobe; OR naglašava važnost povećanja sudjelovanja žena u političkom životu i poziva na postizanje ravnopravne zastupljenost žena u institucijama EU-a i na njihovim rukovodećim položajima; poziva političke institucije da usvoje rodno osjetljive kodekse ponašanja i provode zaštitne mjere protiv uznemiravanja; to je ključno za očuvanje lokalne demokracije i osiguravanje toga da jednakost nije samo načelo, već i živa stvarnost diljem Europe;

Mladi

42. postojeća strategija EU-a za mlade, usmjerena na aktivno sudjelovanje mladih i pružanje mladima boljih prilika za učenje i rad, što pogoduje njihovom ekonomskom i društvenom razvoju, zaslužuje veću vidljivost i snažniji naglasak na provedbi. Ta je strategija popraćena pojačanom potporom EU-a obrazovanju kao ključnom aspektu Unije vještina, što je izuzetno bitno za to da buduće generacije imaju pristup kvalitetnim radnim mjestima i stambenom prostoru.

Imajući u vidu predstojeće petogodišnje razdoblje, OR:

43. ističe da su lokalne i regionalne vlasti zbog svoje političke legitimnosti, ustavnih uloga, znanja i investicijskih ovlasti i zahvaljujući svom zalaganju za koheziju, otpornost i blizinu, ključni akteri u rješavanju navedenih izazova i ciljeva politike;

44. uvjeren je da se u tom procesu gradove i regije ne smije smatrati samo dionicima, već i aktivnim sudionicima u pripremi Europske unije za budućnost u kontekstu ambicioznog plana reformi zbog njezinog proširenja;

45. precizira da je uključivanje lokalnih i regionalnih vlasti u oblikovanje budućnosti EU-a i u proces izrade politika koji se temelji na načelima aktivne supsidijarnosti, partnerstva i višerazinskog upravljanja jedini način da se doista ostvari cilj EU-a da se regije budu „u središte rada EU-a”.

Bruxelles, 15. svibnja 2025.

Predsjednica
Europskog odbora regija
Kata TÜTTŐ